

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande – EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Landsbygds- och infrastrukturdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

EU-kommissionen har den 16 juli 2025 lämnat förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och hav, välstånd och säkerhet, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken, om ändring av stödsystemet för frukt, grönsaker, bananer och mjölk i skolor (EU:s skolprogram), om ändring av regler för sektorsspecifika insatser, proteinsektor, hampa, marknadsnormer, importtullar och krisberedskap, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma fiskeripolitiken, Europeiska havspakten och unionens havs-och vattenbrukspolitik, om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden, om inrättande av Europeiska socialfonden för sysselsättning av god kvalitet, kompetens och social inkludering, om unionens stöd för asyl, migration och integration, om unionens stöd för inre säkerhet, om unionens stöd för Schengenområdet, integrerad gränsförvaltning och viseringspolitik (COM(2025) 540, 541, 542, 552, 553, 554, 558, 559, 560, 565). Förhandlingarna om förordningarna har inletts och kommer att pågå under 2026.

Region Kronoberg har valt att yttra sig över de förordningar som bedöms vara mest relevanta utifrån vårt uppdrag som regionalt utvecklingsansvariga i Kronobergs län, samt med hänsyn till våra erfarenheter från den pågående programperioden och arbetet med de befintliga strukturfonderna. Förordningarna är tre till antalet och rör förordningen för de nationella och regionala partnerskapsplanerna, förordningen för regionalfonden (ERUF), sammanhållningsfonden (CF) och Interreg, samt förordningen för socialfonden (ESF).

Synpunkter

Region Kronoberg har granskat förslaget till EU kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034 och väljer att svara på följande tre förordningar:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet för perioden 2028–2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU, Euratom) 2024/2509
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden som del av den fond som inrättats genom förordning (EU) [...] [förordningen om Nationella och regionala partnerskapsfonden] och om fastställande av villkor för genomförandet av unionsstöd till regional utveckling 2028–2034 (COM/2025/552)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska socialfonden som en del av den nationella och regionala partnerskapsplanen enligt förordning (EU) [NRP-förordningen] och om villkor för genomförandet av unionens stöd till sysselsättning av god kvalitet, kompetens och social inkludering under perioden 2028–2034 (COM/2025/558).

Avseende förordningen om Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet (Fonden) anser Region Kronoberg att:

- Det är positivt att Europeiska kommissionen föreslår ett delat ansvar för förvaltningen av Fonden. Detta skapar förutsättningar för att främja flernivåstyrning, stärka ägarskap hos EU, medlemsstaterna och regionerna samt säkerställa att medlen anpassas till regionala och territoriella behov.
- Det är positivt att Europeiska kommissionen strävar efter att stärka samordningen mellan olika fonder samt att införa ett gemensamt regelverk. Detta kan förenkla regelverken och minska den administrativa bördan, särskilt för stödmottagare.
- Förslaget innebär att sammanhållningspolitikens medel ska användas för att finansiera nya politikområden såsom försvar och säkerhet, utöver de

traditionella målen. Att samla så skilda prioriteringar inom en och samma plan riskerar dock att försvaga sammanhållningspolitikens kärna, skapa målkonflikter och försvåra arbetet med att minska regionala och sociala ojämlikheter. Det innebär också att de olika medlen kommer att tvingas konkurrera mot varandra inom ett enda nationellt anslag vilket kan leda till att en mindre andel av finansieringen avsätts för regionala utvecklingsmål.

- Avsaknaden av indikatorer som mäter sammanhållningspolitikens effekter på regional nivå riskerar att förskjuta politikens fokus från regionalt till nationellt, vilket i sin tur kan undergräva dess ursprungliga syfte.
- Det föreslagna flexibilitetsbeloppet, där en fjärdedel av de nationella kuverten avsätts för att ge medlemsländerna möjlighet att hantera oförutsedda händelser riskerar att försumma regionala prioriteringar och ytterligare försvaga sammanhållningspolitikens kärnuppdrag.
- Förslaget att förkorta perioden på automatiskt återtagande av EU-medel till ett år bedöms inte vara realistiskt utifrån praktiska aspekter kopplat till projektgenomförande. Det skapar en stor risk för att Sverige kommer att få skicka tillbaka medel till EU-kommissionen.
- Den föreslagna prestationsbaserade modellen förbinder utbetalningar från EU till uppsatta delmål och villkor. Detta innebär en genomgripande förändring i logiken för hur EU:s stöd hanteras jämfört med innevarande programperiod, och väcker flera frågor.
- Framför allt, tydliggör förslaget inte vem som bär risken om delmål inte uppnås och medel uteblir. Om ansvaret läggs på projektägare på regional och lokal nivå riskerar många — särskilt mindre aktörer — att avstå från att driva projekt, eftersom de inte kan bära de ekonomiska konsekvenserna. Detta skulle i sin tur leda till färre aktörer som vågar initiera och genomföra utvecklingsprojekt.
- Modellen innebär också en risk att projekt med ”säkra resultat” prioriteras framför mer innovativa och utforskande satsningar. På så sätt kan Fonden komma att styras mot kortsiktigt förutsägbara utfall, snarare än att främja nytänkande, mod och långsiktiga resultat.

Region Kronoberg vill därför betona att:

- Det är avgörande att sammanhållningspolitik utvecklas tillsammans med regionerna och genomförs för regionerna i regionerna. Ett lyckat genomförande av sammanhållningspolitikens åtgärder kräver därför en förvaltning med starkt engagemang från regionala aktörer, den mest lämpliga institutionella nivån för att planera och genomföra utvecklingsinitiativ utifrån det territoriella perspektivet.

- Sammanhållningspolitiken har inrättats för att främja en balanserad utveckling och stärka den ekonomiska, territoriella och sociala sammanhållningen i europeiska regioner. Därför måste sammanhållningspolitiken under nästa programperiod fortsatt bidra till att stärka Europas regioner, säkerställa att medlen inte omdirigeras till prioriteringar som saknar direkt koppling till målen, samt klargöra att Europas sammanhållning och välbefinnande vilar på långsiktig regional utveckling snarare än centraliserad styrning.
- Fonden bör öronmärka medel för övriga regionkategorier samt tydligt fördela medel på NUTS 2-nivå, utöver de skrivningar som redan säkerställer öronmärkning för mindre utvecklade regioner inom Europeiska unionen.
- För att säkerställa att sammanhållningspolitikens faktiska effekter fångas upp behöver förordningen kompletteras med indikatorer som mäter utfallet på regional nivå. Den måste också inkludera indikatorer som gör det möjligt att tydligt särskilja effekterna mellan stadsområden och landsbygdsområden.
- Flexibilitetsbeloppet för att hantera oförutsedda händelser bör minskas. Beslut om hur det ska användas måste tas med tydligt territoriellt engagemang från regionala aktörer som kan verkligheten på fältet.
- Den föreslagna perioden på automatiskt återtagande av EU-medel måste justeras på sådant sätt att den skapar realistiska förutsättningar för projektgenomförande.
- En fungerande prestationsbaserad modell måste kombineras med att bibehålla den territoriella dimensionen av sammanhållningspolitiken, och med lokalt och regionalt engagemang och ägarskap. Att basera genomförandet på förutbestämda mål innebär inte per automatik att samordning, kostnadseffektivitet och ansvarstagande förbättras.

Särskilda ställningstaganden avseende de nationella och regionala partnerskapsplanerna (NRPP) anser Region Kronoberg att:

- Ett genomförande av EU:s sammanhållningspolitik som i hög grad efterliknar strukturen och arbetsformerna inom Faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) riskerar att sammanhållningspolitikens roll som en långsiktig investeringspolitik för strukturella förändringar i regionerna kan gå förlorad.
- Förslaget att inrätta en plan per medlemsstat innebär en betydande risk för att det lokala och regionala inflytandet försvagas. NRPP riskerar att inte tillräckligt beakta de regionala skillnader som finns, vilket i sin tur kan leda till minskad träffsäkerhet och effektivitet i insatserna.
- Avsaknaden av ett tydligt och bindande krav på regionala eller territoriella kapitel i NRPP underminerar sammanhållningspolitikens kärnprinciper: partnerskapsprincipen, platsbaserad utgångspunkt och flernivåstyre.
- Avsaknaden av skrivningar om smart specialisering som ett villkor i genomförandet av sammanhållningspolitikens insatser kan urholka regionernas smartspecialiseringsarbete som har skapat ett långsiktigt ramverk för regionala investeringar, prioriteringar och samverkan.
- Öronmärkningen på 43 procent till miljö- och klimatåtgärder, exklusive medel för försvar och säkerhet, inom NRPP bedöms vara för hög och riskerar att skapa begränsningar i genomförandet.

Region Kronoberg vill därför betona att:

- Under nästa programperiod ska sammanhållningspolitiken fortsatt bygga på principerna om partnerskap och flernivåstyrning, där regionala aktörer ges ett reellt inflytande i planering och genomförande. Det regionala utvecklingsansvaret innebär att regionerna samordnar regionala utvecklingsinsatser i respektive region, och har en självklar roll i genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik.
- Regionernas fortsatta delaktighet, från programmering till genomförande, uppföljning och utvärdering av utvecklingsinsatser, ska säkerställas genom bindande skrivningar.
- Regionala och territoriella kapitel i NRPP ska vara obligatoriska. För att insatserna ska bli ändamålsenliga och kunna möta regionala och lokala utmaningar krävs ett verkligt trepartsformat, där den regionala nivån ingår som likvärdig part tillsammans med den nationella och EU-nivån. Det är otillräckligt att den nationella nivån för dialog med regionerna och EU var för sig – ett sådant upplägg riskerar att fragmentera samordningen och försvaga den territoriella relevansen i genomförandet.

- NRPP ska utformas i nära samspel med de regionala utvecklingsstrategierna och de regionala styrkeområdena kopplat till smart specialisering. Under innevarande och föregående programperiod har smart specialisering varit ett framgångsrikt arbetssätt att främja samverkan mellan näringsliv, akademi, offentlig sektor och civilsamhälle. Det har också gjort att resurser används mer strategiskt och effektivt.
- Sammanhållningspolitikens medel bör öronmärkas för övriga regionkategorier för att säkerställa att dess kärnsyfte inte nedprioriteras.

Avseende förordningen om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden anser Region Kronoberg att:

- Det är välkommet att implementeringen av Regionalfonden, Sammanhållningsfonden och Interreg fortsatt sker genom delad förvaltning mellan medlemsstaterna och indirekt förvaltning av kommissionen.
- Det är positivt att Regionalfonden och Sammanhållningsfonden föreslås bidra till att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Fonderna ska bidra till att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna samt främja europeiskt territoriellt samarbete.
- Förordningens förslag att främja det europeiska territoriella samarbetet välkomnas särskilt, då det bidrar till att fördjupa samverkan över gränserna och skapar bättre förutsättningar för regional utveckling, kunskapsutbyte och gemensamma lösningar på gränsöverskridande utmaningar.
- Det är av strategisk betydelse att Interreg även framöver omfattar gränsregionalt, transnationellt och interregionalt samarbete. Aktörer i Region Kronoberg har ett starkt intresse av att fortsatt kunna medverka som aktiva partners inom dessa tre delar av det europeiska territoriella samarbetet.
- Det är positivt att Interreg ska implementeras utanför de nationella och regionala partnerskapsplanerna i form av en egen Interregplan, med separata kapitel för respektive samarbetsregion.
- Inkluderingen av Interreg-specifika mål, såsom ”bättre samarbetsstyrning” och ”ett tryggare och säkrare Europa”, utöver de mål som fastställs i ramförordningen, bedöms bidra till en stärkt institutionell kapacitet samt till att främja demokratiska processer och öka förtroendet mellan de deltagande parterna.

Region Kronoberg vill därför betona att:

- Principerna om subsidiaritet och proportionalitet fortsatt respekteras vid genomförandet av Regionalfonden, Sammanhållningsfonden och Interreg för att skapa ett tydligt mervärde för EU:s medborgare, inte minst på lokal och regional nivå.
- Utformning och genomförande av Regionalfonden, Sammanhållningsfonden och Interreg måste inkludera den regionala och lokala nivån för att säkerställa att subsidiaritetsprincipen efterlevs, särskilt med hänsyn till regionernas roll som regionalt utvecklingsansvariga.

Avseende förordningen om inrättande av Europeiska socialfonden som en del av den nationella och regionala partnerskapsplanen anser Region Kronoberg att:

- Europeiska socialfonden (ESF) föreslås att verka inom ramen för de nationella och regionala partnerskapsplanerna och deras gemensamma regelverk, tillsammans med Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet. Detta skapar bra förutsättningar för fonderna att komplettera varandra i att uppnå EU:s mål om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.
- Det är positivt att ESF även framöver ska stödja sysselsättning, lika tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor och arbetskraftsrörlighet, med särskilt fokus på utsatta grupper, personer som påverkas av den gröna och digitala omställningen samt dem som står längst från arbetsmarknaden. Vidare är det angeläget att satsningarna även omfattar modernisering och digitalisering av sjukvården, insatser mot diskriminering, förbättrade villkor för personer med funktionsnedsättningar, ökad social inkludering och åtgärder för att motverka fattigdom.
- Det är välkommet att ESF ska fortsatt stödja ungdomar, då den nuvarande programperiod visar ett stort behov, både i Kronobergs län och i Småland och Öarna.
- Det är ändamålsenligt att medlemsstater bör avsätta en miniminivå av resurser inom sina nationella och regionala partnerskapsplaner till ESF, för att säkerställa att sociala åtgärder inte nedprioriteras.

Region Kronoberg vill därför betona att:

- För att säkerställa hög effektivitet behöver nationella och regionala partnerskapsplaner inriktas på de mest kritiska utmaningarna på regional och lokal nivå. Programmets breda problemområde, som delas mellan medlemsstaterna, innebär en risk för att resurserna sprids för tunt och att

effekten därmed urholkas. En tydlig prioritering av de mest angelägna frågorna i respektive region gör det möjligt att utforma mer träffsäkra insatser och uppnå större genomslag.

- Ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av åtgärder kräver god styrning och ett partnerskap som engagerar aktörer på samtliga relevanta territoriella nivåer samt socioekonomiska aktörer, särskilt arbetsmarknadens parter och civilsamhällesorganisationer. Flernivåsamverkan är central för genomförandet av ESF, då regional och kommunal nivå har det direkta ansvaret för många av de verksamheter där målgrupperna nås.
- I likhet med förordningen för Regionalfonden, Sammanhållningsfonden och Interreg måste principerna om subsidiaritet och proportionalitet fortsatt respekteras vid genomförandet av Europeiska socialfonden.

Barnrättsperspektiv

Prövning av barnets bästa ej aktuellt då beslutet inte påtagligt och direkt rör barn eller barn som närstående.